

מראי מקומות - יבמות

מד.

הדין זיקה שעל היבמות, להדין זיקה להאחין. דדין זיקה שעל היבמות, היינו דאיכא זיקה נפרדת על כל אחת מהיבמות בפני עצמה, דכל א' וא' יש זיקה בפני"ע ליבום. משא"כ הזיקה להאחין, אין הפשט שיש זיקה נפרדת לכל אח בפני"ע, אלא דיש זיקה לכל א' מהיבמות לכל האחין ביחד. והביאור הוא, דדין זיקה שאוסרה לשוק היינו מחמת אישות המת, ולא מחמת הזיקה ליבם. ולכן דוקא לגבי היבמות שייך לומר דאיכא זיקה על כל אחת, דהא נשאר עלי' אישות המת, אבל לגבי היבמין אינו כן, שאין זיקה לכל אח, ורק זקוקה כל אשה לכל הבית. וממילא פשוט דאי"צ קרא לבאר למה כיון שהיא פטורה מאח אחד שהיא ג"כ פטורה מכל האחין, דכיון דפטורה זיקתה להבית, אין סברא לומר דצריך לפטורה גם מאח אחר.

ה. ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא

נח' הראשונים אם יש גם לגרוס לפני זה "ונחלוץ לחדא ונייבם לחדא", תוס' כ' שאין לגרוס כן, א' משום דפשוט שאין שייך לייבמה, כיון דאינה עולה לחליצה, ועוד, הא משמע דפטורה לשוק, וא"כ ודאי אינה מתייבמת. וכבר הק' המהרש"א, דאם משמע דמותרת לשוק, א"כ גם הא דאינו מייבם לב' בתים ג"כ משמע דמותרת לשוק, וא"כ למה הק' הגמ' ונייבם לחדא ונחלוץ לאידך, הרי כבר מותרת האידך לשוק כיון דמייבם לחדא. ותני' הקרן אורה דמהא דאינו מייבם לב' בתים לא הי' משמע דמותרת לשוק, דהי' שייך לומר דלפטורה בלא כלום א"א, משא"כ להיפוך, דאם אין השני' שייכת לחליצה, כ"ש שאינה מתייבמת.

אולם ע' בריטב"א שהביא מהרמב"ן דבאמת גורס כן, וכ' דאין משמע דהשני' פטורה מכיון שעשה חליצה בא', אלא דאמרה תורה שאין לעשות מעשה חליצה בשניהם, אבל לא דא' פוטר בכדי. ואדרבה, היא הנותנת לומר שהי' צריך לייבם השני', דכיון דאינו יכול לחלוץ לה, וגם היא אינה פטורה בכדי, ממילא ה"א דצריך לייבמה דוקא. וע"ז תי' הגמ' דכיון דלא בנה בתחלה, שוב לא יבנה עוד, וכיון דאין שייך לחלוץ לה, ואין שייך לייבמה, ממילא פטורה לשוק.

ה. ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא

הק' הריטב"א, הא היכא שיש ג' צרות או יותר, הא ודאי א"א לחלוץ או לייבם לכולם, לפי שבית א' הוא בונה וכו', וא"כ ודאי אלו מותרות לשוק, וא"כ למה איננו לומדין מהן דגם בהשני' הי' הדין כן. ותני' דאה"נ, ודאי כן בשאר צרות, אבל אין דנין אפשר משאי אפשר, ולכן אולי בשני' באמת צריכה או חליצה או ייבום.

א. מלמד שמשאיין לו עצה הוגנת לו

העיר הקרן אורה, הא א"י לעיל דחליצה במקום יבום לאו מצוה היא כלל, וא"כ איזה עצה היא ליעץ לו לבטל מצות עשה דיבום בשביל שלא לישא אשה שאינה שוה כמותו. ותני' ד"גם זה בכלל דרכיה דרכי נועם ולא חייבה התורה לייבם אם אין זיווגם דומה". אבל הק' דמשמע דאפי' אם קשה לו פרנסתו לא שבקינן לי' לייבם, והיכי דחינן מפני זה מצות עשה דיבום. וכ' לחדש דבאמת אין כוונת הגמ' לומר לחלוץ בשביל זה, אלא אומרינן לגדול למה לך לייבם כולן, כיון דלא אפשר לך הנח לאחיק לייבם האחרות. אבל סיים דבשו"ע (אה"ע, קס"א) מבואר דאפי' ליכא יבם אלא הוא, ולא אפשר לו, אומרים לו חלוץ, ולכן שוב צ"ע קו', למה עושין כן.

ב. עצה טובה קמ"ל, ד' אין טפי לא,

כי היכי דנמטיי' עונה בחודש

פרש"י, עונה של ת"ח מערב שבת לערב שבת. והק' הריטב"א [וכע"ז בנמוקי יוסף], הא מתני' בכל אדם שנוי, והיכי סגי לכל חדא וחדא עונה לחודש. ותני' "דה"נ כיון דאשה הקנו לו מן השמים, וליבום רמיא קמי', בעונה כל דהוא סגי לי', ואפי' בפחות מזה, אלא דאנן מנסכי לי' עצה דלית לי' לגרועי פחות מעונה לחודש לכל חדא, אבל בנושא נשים דעלמא חייב לעשות עונה עם כל א' כפי מה שהוא דינו". [ומה דאין לפחות מל' יום, ביאר התוס' יו"ט כאן ע"פ המשנה לקמן בפרק בית שמאי דיש לאיש צער אם אינו משמש עם אשתו א' לל' יום, וא"כ ה"ה לאשה, שיש לה צער אם אינה משמשת עם בעלה א' מל' יום]. אולם ע' ברמב"ם (אישות יד, ד) שכ' דעונתן של הנשים הוא כפי מנין שלהן. ולמשל, פועל, שעונתו פעמיים בשבוע, אם יש לו ב' נשים, הוי עונה של כל א' מהן א' בשבוע. וסיים, "לפיכך צוו חכמים שלא ישא אדם יתר על ארבע נשים אע"פ שיש לו ממון הרבה כדי שתגיע להן עונה פעם אחת בחודש". ונמצא מח' יסודית בגדר עונה, האם תלוי' היא באיש או באשה, דהרמב"ם ורש"י ס"ל דהשיעור נאמר לאיש, והריטב"א והני"ס ס"ל דזהו שיעור תביעת כל אשה ואשה. ולדינא, העתיק השו"ע (אה"ע ע"ג, ד) לשון הרמב"ם, וכ' הבית שמואל שכל זה הוא דלא כהנ"י.

ג. בית א' הוא בונה וכו'

הק' הקרן אורה (לעיל יא), אכתי מנלן דגם האחין של המייבם קיימי בעשה שלא ייבמו את השני', דלמא עשה זה דבית א' וכו' קאי רק על זה שייבם האחת, שהוא אסור לייבם גם השני', אבל באמת אולי שאר האחין מותרין לייבם השני'. וע' בשיעורי ר' דוד פוברסקי (אות של"ה) שכ' שיש חילוק יסודי בין

מראי מקומות - יבמות

מזד. (המשך)

ואם רוצה לישא האי יכול, אז מוכח דאף במקום ב' יבמות שייך מצות יבום.

י. אי אמרת בשלמא איירי בה וכו'
תמוה, הרי אפי' אם איירי בה, מהו החידוש דרבנן פליגי עלי', הרי זהו מה שאמר ר' שמעון התימני, דממזר הוא רק מחייב כריתות, והלכה כדבריו, ומאי קמ"ל מתני' בזה. וכ' הרמב"ן דביאור הגמ' כך הוא, אם ר"ע איירי בקרובת גרושתו, היינו אומרים דרבנן פליגי על כל ציור של ר"ע, אפי' קרובת גרושתו, ולכן צריך לומר דבזה מודים. אבל אם המשנה לא איירי בזה כלל, א"כ למה נקטי'.

יא. בית חלוץ הנעל, הכתוב קראו ביתו
נסתפק הקרן אורה בדין זה דביתו הוא לר"ע, האם חשיבא לגמרי כביתו וחייב כרת על קרובותיה, או דלמא לאו ביתו גמורה היא ואין עליה אלא לאו בעלמא. וכ' דלכאו' מהא דכילי' במתני' עם מחז"ג ונושא חלוצתו, משמע דלאו בעלמא הוא. אבל כ' דלכאו' נראה מסברא דביתו גמורה היא, דמהכ"ת לומר דלאו בעלמא הוא, היכן מצינו לאו זה. וכ"כ הריטב"א, וז"ל - "ולפיכך ר"ע דן אותה כאחות אשתו ממש לחייב עלי' כרת". ויש שדייקים מדברי המאירי להיפוך, דכ' "ואחות חלוצה נמי סבירא לי' לר"ע דמדאורייתא אסירא, מדכתיב בית חלוץ הנעל, הכתוב קראה לחלוצה ביתו, ר"ל אשתו, והיא לה כגרושה, ואחותה כאחות גרושתו, וחכמים מודים שיוציא אלא שאין הולד ממזר, שאין ממזר מחייבי לאוין, וכ"ש באחות חלוצה דרבנן לא אסירא אלא מדברי סופרים".

ו. כל העולה לייבם עולה לחליצה וכו'
הק' תוס' רי"ז, הא כאן הוי רק עשה דבית א' הוא בונה, ובחייבי עשה לא אמרי' כל שאינו עולה וכו', אלא אדרבה, אמרי' חולצת ואינה מתייבמת. ותי' דשאני הכא דהתורה פטרה להדיא מיבום, וא"כ פטרה נמי מחליצה, אבל שאר חייבי עשין כבר ריבתה התורה אותן לחליצה הגם שאין להם יבום, אבל אי"ז דומה לכאן, דהתורה מיעטה מיבום.

ז. כל העולה ליבום עולה לחליצה, וכו'
הק' תוס', הא חרש וחרשת עולים ליבום ואינן עולים לחליצה. ותי' דעולין לחליצה, אלא דפומייהו הוא דכאיב להו. וע' בקובץ הערות (ה', ד'), דנקט דכוונת תוס' לומר שיש להם זיקה לחליצה, אלא שאינם יכולים לעשות המעשה חליצה, וע"ש מה שהק' עפ"ז.

ח. ועוד שלא יאמרו בית מקצתו בנוי ומקצתו חלוץ
וכ' תוס' דאין לגרוס ועוד גזירה שמא יאמרו וכו', דאי מדאורייתא צריך לייבם לחדא ולחלוץ לחדא, משום גזירה לא ניח. וכ' הרשב"א לפרש הגירסא "י"ל דה"ק, וכי תימא נהי דמדאורייתא אינה עולה ליבום, מדרבנן מיהא תעלה לחליצה כדי שלא יאמרו דיבמה יוצאה בלא כלום, ופריק אדרבה, אם ייבם ויחלוץ יאמרו בית מקצתו וכו'".

ט. סד"א ערוה אבראי קיימא, ותתייבם צרתה, קמ"ל
העיר המלא הרועים, דכל זה לא שייך לשי' רבי, דס"ל דהמקור להא דערוה פטורה מן החליצה והיבום הוא מהא דכתי' ולקחה, דאין יבום אא"כ אם רוצה לישא האי יכול,